

Pastoralis Sollicitvdinis, Sive De Officio, Et Potestate Episcopi

Tripartita Descriptio. Cvivs Pars Prima Episcoporum institutionem, ...
Secvnda Quicquid ad Episcopi est potestatem, ... Tertia Quod ad casuum
reseruationem, ... Methodo Noua, & expedita complectitur

Pastoralis Sollicitvdinis, Sive De Officio, Et Potestate Episcopi

Barbosa, Agostinho

Parisiis, M.DC.XXV.

Glos 2. Bonum opus desiderat

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98615](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98615)

SYMARIUM.

1. Episcopi munus non tam honor, quam onus est.
2. Seruus suorum subditorum dicitur Prelatus.
3. Imperium, & principatus nihil aliud est præter merum laborem.
4. Episcopus ministerio, & labori inservire debet.
5. Sanctus Paulus Apostolus non Episcopatus cupiditatem, sed honestum illius munus, atque opus laudare voluit.
6. Episcopi non ad propria commoda, sed ad labores, & sollicitudines pro Dei gloria vocati sunt.
7. Sanctus Gregorius onus suum multis depingit larymis.
8. Amos Abbas Patriarcha ordinatus sibi magnam onus, & intolerabile iniunctum esse profiteatur.
9. Sanctus Gregorius deplorat infirmitatem suam, cum Episcopus sit & numero decimo, undecimo & duodecimo.
13. Sanctus Bernardus grauius, & periculosius periculum cum ad Episcopatum promouetur, deplorat.
14. Episcopus nemo sapiens leto creatur animo.
15. Episcopatus est onus animarum infirmarum.
16. Episcopalis officij onus est pelagus laborum, & abyssus arumarum.
17. Pastor circa oves debet assimilari gallina circa pullos.
18. Episcopatus officio nihil est damnabilis apud Deum si persuntorie agatur, & si ut decet, nihil periculosus.
19. Sanctus Gregorius Episcopale onus timens cum amicis vberim lacrymatus est, & num. 20.
21. Homo natus ad labores, & dolores.
22. Patientiam sicut in electis operatur tribulatio, ita in reprobis, & dammandis tribulatio parit pusillanimitatem, pusillanimitas perturbationem, perturbatio desperationem.
23. Onus Christi leue est, quod portantem non grauat, sed leuat.
24. Fortis vir non est, cui non crescat animus in ipsa rerum difficultate.
25. Humilis an sit ille, qui superni nutus arbitrio, ut debeat præesse intelligit, & tamen ex humilitate præesse contemnit.
26. Prodesse qui potest non debet Episcopatum renuere.
27. Ecclesia gubernacula periculum peccati timens, suscipere refugiens, sui tantummodo habet considerationem, & non quod in commune omnibus expedit.
28. Virtutibus pollens coactus ad regimen veniat, virtutibus vero vacuus, nec coactus accedat.

BONVM OPVS

desiderat.

GLOS. II.

P vs dixit non imperium, non dominationem, non dignitatem (quamvis sit præclara dignitas) laborem non delicias, opus per quod humilitate decrescat, non intumescat fastigio, ut habet Hieronym. ad Ocean. Unde rectè à

Patribus definitum est Episcopi munus non tam honorem esse, quam onus, nec tam principatum quam ministerium, nec tam dominium quam liberam, & ingenuam seruitutem, sic enim nos-
ter Apostolus ait prima ad Corinthios nono, cum liber essem ex omnibus, omnium me seruum feci, ut omnes facerem saluos. Et Orig. in 1. salm. homilia se-
prima, qui vocatur ad Episcopatum, non ad principatum vocatur, sed ad seruitutem totius Ecclesie.

2. Seruus ideo suorum subditorum dicitur Prelatus, nem Diuus Bernardus super illa verba Hierem. ut euellas & destruas &c. sic ait. Quid horum factum sonat? Rusticani magis sudoris schemate quodam labor spiritalis expressus est. Et sequitur. Dilce Prelate non tam ad imperitandum, quam ad factitandum, quod tempus requirit. Dilce saculo tibi opus esse, non scepro, ut opus facias Prophetæ, & quidem non illeregnaturus ascendit, sed extirpaturus. Putasne & tu inuenias aliquid elaborandum in agro Domini tui? & plurimum, non planè totum quiuere emundare Prophetæ, quando ergo liber gloriari, ubi otium non licet? Ne putet igitur Prelatus gradum illum ut vacet, obtinuisse, sed ut in obsequium Dei, & proximi laboret. Attributa est dignitas in opus ministerij, ait Apostolus, in opus ministerij, idest in ministerium operosum. Propterea pastores appellantur Prelati, & ut vigilant, & ita laborent, ac si Pastores reuera essent.

3. Hanc seruitutis conditionem Ethnici etiam Principes fassi fuerunt: etenim Rex ille Macedonum Antigonus Principem filium alloquens, ut Plutarchus refert, ait, scito regnum nostrum esse splendidam seruitutem. Satis sciunt Principes imperium, & principatum aliud esse nihil præter merum laborem. Hinc etiam seruum se agnoscebat Alexander, qui (ut Arianius Philosophus libr. 8. de rebus Alexandri scribit) suis dixit. Plus vigilare quam vos me certo scio, ut ipsi quietos somnos capere possitis. Seruum etiam se nouit Cæsar, de quo Seneca libr. de breuitate vite, ait, omnium domos illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delicias illius industria, omnium vocationem illius occupatio.

4. Labori ergo, ac ministerio, & seruituti inservire debet Episcopus, quod Bernard. in epist. ad Rom. homil. 11. admonet, dum dicit. In omnibus exemplo Apostoli honorificabitur ministerium vestrum, ministerium, inquam, non dominium; ipsum quidem honorificabitis non vos, nam qui quarit quæ sua sunt, se cupit honorari, non ministerium. Et sanctus Chrysostomus sic ait. Differentia dignitatis facta est inter Sanctos, ut vnus sit Episcopus, alius minister: contumacia vero carnis coegit, & peruersitas mundi, & operatio inimici, ut honores videantur esse, sed re vera non sunt nisi ministeria. Et Diuus Hieronymus epistol. secunda ad Nepotianum loquens de Clerico, ita inquit. Clericus, qui seruit Ecclesie interpretetur primo vocabulum suum, & nominis definitione prolata, nitatur esse quod dicitur. Ita Episcopus ut respondeat nomini, quod gerit, totus in eo esse debet ut vigilet, ut pascat, ut exploret, ac quod vulgo dicitur superintendat gregi Christi; operarius dicitur Matth. 10. Et opus bonum Episcopatus, quia omnibus bene operari debet. Bonum existimandum

est id solum, inquit *Gregorius Nissin. in orat. de mortuis*, quod omnibus semper & ubique prodest, nulli nulli nunquam obest, & non mutatur.

5 Non igitur Episcopatus cupiditatem, sed honestum illius munus atque opus laudare noster Apostolus voluit, opus autem rem difficilem, quæ fieri vix vilo modo possit appellant non solum eruditi viri, verum etiam in hanc ipsam significationem Sacris litteris ita scriptum est. Virum fidelem inuenire opus est. Opus negotium est non otium; animi sollicitudo, non delectatio: munus publicum, cuius ratio redditur, non magistratus, in quem inquiri non licet: paterna quædam cura, & gubernatio, non tyranni imperium: principatus, qui prudentia, non potestas, quæ temere, nulloque consilio regatur.

Ego sane vero Episcopatus officium, atque opus eximie laudo, quoniam diuinum est: cum autem, qui illius assequendi cupiditate ardet, non plane laudo, neque illum bene agere censeo, quia non intimis animi sensibus ali, sed omnino cuncti eiusmodi cupiditas debet. Si quis Episcopatum desideret secum cogitet ad quot, & quam magnos labores vocetur; deinde videat diligenter an eos sustinere recte ipse possit: tum pericula animaduertat, quoniam aduersarij, & aperte, & occulte eum oppugnant: neque mente solum repute, quanta sit illa dignitas, verum etiam quot se mortis periculis obiciat; nec delectationem contempletur, nec in otio se fore putet, sed despiciat, quæ insidia, quæ cure, & sollicitudines sibi parentur; sciatque omnino si quis in illo dignitatis gradu sit collocatus, eum ideo Episcopum creatum esse, vt legitime ipse certet, non vt otiosus voluptatem capiat; qui enim solum honorem adeptus est, cæteraque omnia, quæ ad Episcopum pertinent, officia neglexit, ex ea quidem re in maximam reprehensionem incidit.

6 Sciant denique Episcopi se non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, sed ad labores, & sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse. Pastores sunt non sui, sed gregis curam habentes. Episcopi sunt ad regendam Ecclesiam Dei, in qua posuit eos Spiritus Sanctus. Pastores sunt opus naturæ attendentes: non dignitatem; laborem non delicias, non crescere fastigio, sed humilitate decrescere, vt fiant serui, & ministri hominum propter Christum, vt intermissa Rachelis decora facie intrent ad Liam oculis lippam, de Monte cum Moyse descendant ad campos, & de otio contemplationis, ad laborem actionis. Hares es, & Vicarius Petri, ô Episcopo, fac opus Euangelistæ, & Pastoris, non erubescas Euangelium si erubescendum non credis Pastoris officium. Insta importune, oportune, ministerium tuum imple. Ministerium tuum plus oneris habet, quam honoris. Si affectus honorem mercenarius es: Si onus amplecteris, potens est Dominus augere gratiam suam, vt lucra ex lucris, & ex profectibus profectus accedant. Quod si abhorreas onus, & insufficientem te reputes, sera querela est, prius sedisse debueras, & aestimasse opus, sarcinulam ponderasse, computasse virtutum sumptus, & dignitati meritum comparasse.

7 Vnde *Gregorius ex regis. lib. i. epistola quinta* his verbis depingit onus suum. Sub colore Episcopa-

tus ad seculum sum reductus, & in pastoralis curæ tantis terræ curis inferui, quantis me in vici laica nequaquam deservisse reminiscor. Alta enim quietis meæ gaudia perdidit, & intus corruens ascendisse videor: exterius, vnde me à conditoris mei facie expulsum deploro. Conabar namque extra mundum, extra carnem fieri: cuncta phantasmata corporis ab oculis mentis abigere, & non solum vocibus, sed medullis cordis ad Dei speciem anhelas dicebam. Tibi dixi cor meum quasi vultum tuum, vultum tuum Domine requiram, nihil in hoc mundo appetens, nihil pertimescens. Videbar mihi in quodam rerum vertice stare, ita ut in me plene impletum crederem quod per *Esai. 54*. Dominus promittit, sustollam te super altitudines terræ (super altitudinem enim terræ sustollitur, qui ipsa, quæ alta, & gloriosa præsentis seculi videntur per mentis despectum calcant) à quo vertice corruam in timores, & pauores, impulsus turbine huius tentationis: quia etsi mihi nihil timco, eis tamen, qui mihi commissi sunt multum formido. Vndique causarum fluctibus quatior, ac deprimor tempestatibus, ita ut recte dicam. Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. Redire ad cor desidero post causas, sed vanis ab eo cogitationum tumultibus inclusus, redire non possum, ita ut obedire nequeam voci *Propheta Esai. 46*. Redite prauaricatores ad cor: sed stultis pressus cogitationibus, solummodo exclamare compellor. Cor meum dereliquit me? Et paucis interiectis. Sed quis inter tot terrenas curas valeat Dei mysteria prædicare, cum mihi difficile sit saltem recolere? Pressus enim in hoc honore negotiorum secularium tumultu, ex eis me esse video, de quibus scriptum est. Deiecasti eos dum alleuarentur; quia dum foris videntur surgere, intus cadunt, similes fumo, quia ascendendo deficit, & se se dilatando evanescit. Ideo scriptum est *Psalm. 36*. deficientes quemadmodum fumus deficient. Et illud *Psalm. 82*. Deus meus pone illos vt rotam, rota enim in anterioribus corruens, in posterioribus eleuatur; quia quanto eleuantur in bonis præsentis vitæ, tanto in æternis corruunt. Et quamvis aliqui sint, qui sic exteriores prouectus regere sciunt, vt per eos nequaquam interius corruant: sed mihi hæc difficulta sunt, quia & valde onerosa, & quod mens sponte non recipit, congrue non disponit.

8. *Antonin. in summ. part. 3. tit. 20. cap. 2. §. 1. & ante Ioann. Mosch. in prato spirituali in c. 194. vt refert Cardin. Caesar. Baron. tom. 6. Annalium Eccles. an. 461. num. 6.* narrat quod cum descendisset Abbas Amos Hierosolymam, & Patriarcha ordinatus esset, venerunt omnes Monasteriorum Eremitæ Abbates, vt adorarent eum, inter quos affui & ego cum Abbate meo, cepitque Patriarcha dicere Patribus. Orate pro me Patres, nam magnum onus, & intolerabile mihi iniunctum est: Sacerdotijque dignitas me terret immodice; Petri enim, & Pauli, & similibus est regere rationabiles animas. Ego infelix peccator sum. Plus autem quam cætera timeo ordinationum sarcinam. Nam inueni scriptum quod Beatissimus, & æqualis Angelis Papa Leo per quadraginta dies perseuerauerit ad sepulchrum Apostoli Petri, vigilijs & Orationibus insistens, petensque ab Apostolo, vt pro se apud Deum intercederet, vt dimitterentur

sibi peccata ſua. Impletisque diebus quadraginta apparuit ei Petrus Apoſtolus, dicens. Oraui pro te, & dimiſſa ſunt tibi peccata, præterquam impoſitionis manuum, hoc enim à te ſolum requiritur ſiue bene, ſiue fortaſſe aliter egeris.

9 Idem Gregorius epistoſa quarta ad Ioannem Episcopum Conſtantinopolitanum, deplorat quod indignus, & infirmus ſuſcepit nauem vetuſtam, & vehementer contractam, in quam vndique fluctus intrant, & quotidiana ac valida tempeſtate quaſſata, putridæ tabulæ naufragium ſonant.

10 Idem epistoſa ſexta ad Patr. ſic ait. Dum contemplationem dulcedinis alte deſcribitis, ruina mea mihi gemitum renouaſtis: quoniam audiui quid intus perdidit, dum foris ad culmen regiminis immeritus aſcendi. Tanto autem me percuſſum marore agnoſcit, vt vix loqui ſufficiam: oculos enim mentis mea doloris tenebræ obſident. Trille eſt quicquid aſpicio, quicquid delectabile creditur, cordi meo lamentabile apparet: penſo enim qualiter ab alto quietis mea culmine corruens, vbi deiectus ſum, & pro culpis meis in occupationibus exilium à facie dominantis miſſus, quaſi deſtituta vidua vocibus cum Propheta Pſalm. 68. dico, qui conſolabatur me, longe receſſit à me.

11 Idem epistoſa ſeptima ad Anaſtaſium Episcopum Antiochenum. Depreſſus ſum viſque ad terram ſuperpoſito onere, itaut mentis rectitudinem funditus perdens, contemplationiſque aciem amittens, per experimentum dicam cum Propheta Pſalm. 118. Incuruatus ſum, & humiliatus ſum viſquequaque: tanta quippe occupationum onera deprimunt, vt ad ſuperna animus nullatenus erigatur; multis enim cauſarum fluctibus quatuor, & tumultuoſæ vitæ tempeſtatibus aſſigtor. Periclitanti igitur mihi orationis veſtræ manum tendite vos, qui in virtutum litore ſtatis. Quod vero me os Domini, quod lucernam dicitis, quod multis prodeſſe perhibetis, hoc mihi ad iniquitatum mearum cumulum accedit, vt cum vendicari in me iniquitas debuit laudes pro vindicta recipiam.

12 Idem epistoſa vigeſima quarta, libr. primo ad Episcopum Conſtantinop. Conſideranti mihi quod impar meritis, atque toto animo renitens, Paſtoralis curæ pondera portare compulſus ſum, caligo meroris occurrat, & triſte cor nihil aliud niſi eas, quæ videre nihil ſiunt, tenebras videt. Nam quis Antifites ad Dominum niſi pro delictis populi interceſſor eligitur? Qua igitur fiducia ad Deum pro peccatis alienis interceſſor venio, apud quem de propriis ſecurus non ſum, &c.

13 Exclamat etiam Diuus Bernardus grauiori, & periculoſiori debito adſtrictus, his verbis. Quid ego infelix? quo me vertam neſcio, ſi tantum theſaurum, ſi pretioſum depositum iſtud, quod ſibi Chriſtus ſanguine proprio pretioſius iudicauit, contigerit negligentius cuſtodire? ſi ſtillantem in Cruce Domini ſanguinem collegiſſem, eſſet appoſitus penes me in vaſe vitreo, quod & portari ſæpius oporteret quid animi habiturus eſſem in diſcrimine tanto? Et certe id ſeruandum accepi, pro quo mercator non inſipiens

(ipſa vtiſque ſapientia ſanguinem illum dedit) ſed, & habeo theſaurum iſtum in vaſis fictilibus, & quibus multo plura, quam vitreis imminere pericula videantur.

Accedit ſane ad ſollicitudinis cumulum, & pondus timoris, quod cum, & meam, & proximi conſcientiam ſeruare neceſſe ſit, neutra mihi ſatis eſt nota. Vtraque abyſſus eſt imperſcrutabilis. Vtraque mihi non eſt, & nihilominus exigitur à me vtriuſque cuſtodia, & clamarur. Cuſtos qui de nocte. Cuſtos qui de nocte, non eſt mihi dicere cum Cain. Nunquid cuſtos fratris mei ſum ego, ſed eſt fateri humiliter cum Propheta, quia niſi Dominus cuſtodierit Ciuitatem, fruſtra vigilat, qui cuſtodit eam.

14 Vnde ſanctus Gregorius Nazianzenus in Apologia ſcripſit. Nemo ſapiens lato animo creatur Episcopos, ſi quis pericula, & ſupplicia ei propoſita conſideret: atque adeo ſtultus videri poteſt, ac reprehentione dignus, qui cum viam ingredi poſſit complanatam, & expeditam, ſponte ſe in locum anguſtum, periculoſumque redegerit. Quod ſanctus Chryſoſtomus ad Hebræ. homil. vigeſima quarta, late proſequitur inter cætera dicens. Miror ſi poteſt ſaluari aliquis Reſtorum; poſt tantam enim comminationem quam negligentia videmus illatam, video aliquos etiam concurrere, & præcipitare ſemetipſos in tantam molem, ac difficultatem regiminis. Quod etiam ſpectat, quod dicit Petrarcha de remedio vtriuſque fortune libr. primo, dialog. 107. O vertigo morum peſſima, ad quod olim conſueuerant, & deberent cogi homines, inde nunc retrahi non poſſunt.

15 Et ſanctus Bernardus ad Renaldum Abbatem epistoſa ſeptuagima ſexta. Onus animarum eſt infirmarum; nam quæ ſanæ ſunt, portari non indigent, ac per hoc nec onus ſunt, igitur agros moribus exhortando, increpando, agis opus tuum, & portando ſanas, quod ſanando portas. Si quis vero ita ſanus eſt, vt magis iuuet te, quam iuuetur à te, huius te parem, non patrem cognoſcas, tamen in ſanis minus lucraris, quia tua tibi præmia minuis: in infirmis autem in tantum magis lucraris, in quantum magis grauaris.

16 Et ipſe Chryſoſtomus. libro tertio & ſexto de ſacerdot. Onus Episcopalis officij vocat pelagus laborum, & abyſſum arumarum, quia ſicut aliis præſtant Episcopos dignitate, ſic partecorum ſunt plus aliis cernere, & plus aliis laborare. In quantis ergo periculis verlabitur, qui non de vna ſolum anima, ſed de tot animarum gregibus rationem redditurus eſt? Dormiebant quidem Apoſtoli cæteri inſtante Domini Paſſione, vnum tamen Petrum Dominus arguit dicens Matth. 14. Simon dormis? Aliorum enim ſonnus Petro imputatur, quippè qui in tanto fidei, rerumque omnium diſcrimine non vigilare, modo, ſed alios etiam ad vigilandum cohortari debuiſſet.

17 Paſtor circa oues debet aſſimilari gallinæ circa pullos: quia, vt dicit Auguſtinus ſuper Pſalm. 58. Gallina ſuper omnes aues materna charitate circa pullos ſollicitatur; itaut tota agro tet ex labore, rauceſcit vox, ſit hiſpidum totum corpus, demittuntur alæ, laxantur plumæ &c. ita omni

omni conatu contendere debet Episcopus esse illa euangelica gallina, sollicita, & anxiosa, ut sub alas colligat, foueatque pullos suos. Eius est satagere, moliri, in omnia se vetere, quoties affulget spes aliqua pertrahendi hominem ad Christum, submitiendo se, ac vocem cum Paulo commutando vndeque occasiones arripiendo excitanda propagandaque pietati.

18 Item *sanctus Augustinus Doctorum Ecclesie antecessor in cap. ante omnia 40. distinkt.* dicit nihil esse miserius, tristius, & damnabilius apud Deum Episcopatus officio, si perfunctorie agatur, & si ut decet, nihil periculosius. Et *sanctus Vincentius in sermone 7. Dominice 2. post Octavam Pasche* miratur quomodo Episcopi possunt cum gaudio viuere; cogitando tantum onus, quod supra se portant: nam à circulo Lunæ, vsque ad centrum terre non est perfecta securitas, ait *Fulgenius*, in aëre non, quia ibi demones insidiantes; in terra non, quia ibi homines malignantes; in mari non, quia ibi ventus, & tempestates; in inferno non, quia ibi sunt tortores animas cruciantes. Ergo supra lunam quare securitatem, quia citra lunam minime reperies.

19 Hinc *sanctus Gregorius libro primo, epistolæ vigesima quarta ad Constantinopolitanum*, onus Episcopale timens, sic eos alloquitur. Quod me ad Episcopatus Ordinem cognoscitis peruenisse, si me diligitis, plangite: quia hic huius mundi tantæ sunt occupationes, ut per Episcopatus Ordinem pene ab amore Dei me videam esse separatam, quod incessanter desleo, atque ut pro me Dominum exoretis, rogo.

20 Idem *epistolæ trigesima ad Ioannem Patriarch.* sic ait. Gemo quotidie occupationibus pressus, & respirare non valeo. Ecce quod me patrocinia vestra perduxerunt, sed vos, qui adhuc valetis huius mundi occupationes fugite, quia quando in eo quisque profecerit, tantò, ut video, ab amore Dei amplius decreuit.

21 Verum homo natus est ad labores, & dolores (quoniam tu laborem, & dolorem consideras) labor in actionibus, dolor in passionibus est. Ad utrumque se paratum dicebat *David*, ad labores actionum cum dicebat *psalm. 118.* Paratus sum, & non sum conturbatus, ut custodiam mandata tua: ad dolores vero passionum dicens. Ego in flagella paratus sum *psalm. 37.* Nemo ex filiis Adæ viuit sine labore, & sine dolore, neque illi de quibus *Propheta* dicit. In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur, nam sequitur. Tenuit eos superbia (gravis enim labor est superbia) operi sunt iniquitate, & impietate sua, & hæc grauius flagella sunt, quia non est gaudere impiis dicit Dominus. Quod si neque laboris anxietatem, neque flagelli sentiunt lætionem, ipsam insensibilitatem, vehementiam indicat passionis. Sudat pauper in opere foris, anxius laborat diues in cogitatione intus. Igitur inquit, *Diues Bernardus tom. 1. fol. 164.* teneamus obedientiam in laboribus, patientiam in doloribus; sciant gentes quoniam homines sunt, id est, nati ad labores actionum, & dolores passionum.

22 *Bernardus epistolæ trigesima secunda*, consolans quendam Abbatem in tribulatione constitutum dicit: quod sicut in electis tribulatio operatur patientiam, &c. (ut dicit *Apostolus ad Roman. 5.*)

ita è conuerso in reprobis, & damnandis tribulatio parit pusillanimitatem, pusillanimitas perturbationem, perturbatio desperationem. Igitur non vincaris à malo, sed spem tuam fortiter in Deo fide, & rei finem longanimitè expecta.

23 Idem *epistolæ septuagesima secunda ad Abb. Asmacen.* O vere leue onus Christi, quod portantem non grauat, sed leuat. Quid eo leuius onere, quod non solum non onerat, sed & portat omnem, qui portandum imponitur? Est onus exonerans, sicut penna animum, quæ ferunt à quibus feruntur. Virtus ait, idem *epistolæ 126. ad Episcopum Aquitanie*, in pace acquiritur, in pressura probatur, in victoria approbatur. Vir profecto ille est, qui contra bifformes fortunæ euentus vniiformi mentis constantia militat præmonitus, ait *rullius*; è contra maximum indicium malæ mentis est fluctuatio, & inter simulationem virtutum, & amorem vitiorum assidua iactatio, ait *Seneca in Prouerbis*. Quid horres (inquit *Augustinus psalm. 61.*) labores? an nescis, quia fornax mundus, ignis tribulatio, aurum electi palca iniqui, aurifex Deus: ardet palca, purgatur aurum, palca vertitur in cineres, aurum purgatur à sordibus, quod vult ergo (inquit) artifex facio, ubi me ponit tolero, iubeor tolerare, nouit ille purgare, ardeat, & fulgeat palca ad incendendum me, & quasi consumendum, sed tamen illa tandem vertetur in cineres, & ego sordibus carebo, subiecta ergo esto Deo anima mea, quia ab ipso patientia mea.

24 Legi, ait *Bernardus ad Eugenium Papam*, apud quendam sapientem, non est vir fortis, cui non crescat animus in ipsa rerum difficultate, ego autem dico quod fideli homini magis est inter flagella fidendum, & quamuis non succedant ad votum, quæ secundum Deum conamur, Deo flagellante nos, nunquid ideo non debet homo facere quod tenetur, quia Deus facit quod vult. Igitur, & si videamus multa mala, non est deponendus animus, sed semper speranda sunt meliora: nunquam enim magna bona mortalibus prouenerunt, quæ non præcesserint magna mala. Itaque etiam in ipso malorum, & calamitatum diluuiò, in latitudine cordis, & fiducia ambulandum est; alioquin ubi libertas filiorum Dei ubi spiritus ille de quo *Apostolus* ait ad *Roman. 8.* Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore, &c.

Animus igitur, qui solum Deum præ oculis habet, & facit quod in se est, cur agitur scrupulis? cur tristitia euiscerabitur? cur spiritu pusillanimitatis constringetur? in *psalm. 54.* ubi nos habemus, iacta super Dominum curam tuam, iuxta Hebræum habetur, proice onus tuum in Dominum, id est, fidenti animo onera curarum, ac tristitiarum tuarum in Domino projice.

Quod si antea pastorales curas, & molestias fruebaris otio contemplationis, memento verbi *Augustini* sic dicentis. Nec otia vestra necessitatibus Ecclesiæ præponatis: cui si parturienti nulli boni ministrare vellent, quomodo nasceremini, non inueniretis. Manebas forte in monte, leuatis manibus orans cum *Moyse*, iussit Dominus, ut descendas in campum cum *Iosue* pugnaturus cum Amalechitis, non deponas animum, quia neque in monte absque timore viuendum est, nec in medio Amalechitarum dissendum, nam *Loth* inter Sodomitas

fuit Sanctus, & in monte solus agens, incestuosus.

25. Humilis nescio an sit ille, qui superni nutus arbitrio, ut debeat præesse intelligit, & tamen ex humilitate præesse contemnit? diuinis enim dispositionibus subditus, atque à vitio obstinationis alienus, cum sibi regiminis culmen imperatur, si iam donis præuentus est, quibus & aliis proficit: & ex corde debet fugere, & inuitus obedire. Hieremias à Domino mittitur ad prædicandum, & tamen ne mitti debeat, humiliter reluctatur, dicens, A à Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum? *Esaïas* Domino quærenti, quem mitteret, vltro se obtulit dicens. Ecce ego mitte me: in vtroque hoc subtiliter est intuendum, quia & is qui recusat, plene non restitit, & is, qui mitti voluit ante per Altaris calculum se purgatum vidit: ne aut non purgatus adire quinque mysteria Sacra audeat: aut quem superna gratia eligit sub humilitatis specie superbe contradicat. Quia vero difficile admodum est purgatum se quemlibet posse cognoscere, prædicationis officium tutius declinatur, nec tamen declinari, ut diximus, pertinaciter debet, cum ad suscipiendum hoc superna voluntas agnoscitur. Quod Moyses vtrumque miro opere expleuit, qui præesse tantæ multitudini, & noluit, & obediuit. Superbus enim mortasse esset, si ducatum plebis innumera sine trepidatione suscipere: & rursum superbus existeret, si auctoris imperio obedire recusauerit. Hinc etiam quique præcipientes colligant cum quanta culpa ex appetitu proprio cæteris præferri non metuunt si Sancti Viri plebium ducatum suscipere, Deo etiam iubente, timeant. Opus quidem desiderat bonum, bonum est, primum autem honoris concupiscere, vanitas est. Primatus enim fugientem se desiderat, desiderantem se onerat. Et sicut is, qui inuitatus renuit, quæritus refugit, Sacris est Altaribus admouendus: sic qui vltro ambit, vel importune se ingerit, est proculdubio repellendus. Deiecasti eos, cum eleuarentur, inquit *Psalm.* Cum eleuatur deiciatur, qui honoribus proficit, & moribus cadit. Improbe igitur satis præesse affectat, quibus prodesse non curat, & quorum non zelat salutem, subiectionem nimia ambitione sibi vindicat.

Væ illi qui præest, & non prodest: sed vix grauius illi; si quia præesse metuit, prodesse refugit. Sancti viri non præesse gaudent hominibus, sed prodesse, ita ut potestas eis magis sit oneris, quam honoris. Sunt quidam, qui sciunt, & possunt, & volunt præesse: quidam qui sciunt, & possunt, nec volunt: quidam qui nec sciunt, nec possunt, sed volunt: quidam qui nec sciunt, nec possunt, nec volunt. Scire posse, & velle charitatis est, vel superbix; Scire & posse & nolle humilitatis est, vel inertix; Nec scire, nec posse, nec velle, discretionis est, & prouidentix. Qui enim sciunt & possunt, & volunt præesse, si velint prodesse, charitatis est, alioquin superbix. Qui sciunt, possunt, & nolunt, humilitatis est quod renunt, inertix vero cum sciunt & omnino desistunt. Qui autem nec sciunt, nec possunt, sed volunt: cupiditatis videtur quod volunt: stultitiæ si velint quod nec sciunt, nec possunt. Illi quidem qui nec sciunt, nec pos-

sunt, nec volunt, prudenter agunt. Summa enim discretio est nolle quod non possis, fugere quod nescis.

26. De hoc *Gregorius in Pastoralis part. prima cap. 5.* pulchre loquitur in hunc modum. Qui habet dona Dei, ut possit esse Pastor, si vocatus, suscipere renuit, plerumque ipsa dona sibi auferuntur: quia non pro se tantum, sed etiam pro aliis acceperat. Vnde Dominus dicens. Si diligis me, pascere oues meas, clare docuit, quod si testimonium dilectionis suæ est suscipere onus pastorale, quicquid virtutibus pollens ipsum suscipere renuit, Pastorem summum conuincitur non amare. Vnde idem *Gregorius libro sexto, epistola quinta ad Cyriacum Patriarcham Constantinopolitanum*, ita scribit. Et Pastori Sanctæ Ecclesiæ dicitur. Simon Ioannes amas me? Pascere oues meas, ex quibus verbis colligitur, quia si is, qui valet, omnipotentis Dei oues renuit pascere, ostendit se Pastorem summum minime amare. Nam qui propriam quietem communi vtilitati præfert, non potest dicere mihi viuere Christus est, & mori lucrum, cum *Apost. ad Philip. 1.* & ubi erit illud eiusdem *ad Roman. 14.* nemo sibi viuunt, & nemo sibi moritur? & illud eiusdem *1. ad Corinthios 10.* non quæres, quod mihi vile est, sed quod multis, ut salui fiant, & illud denique *2. ad Corinthios 5.* Ut qui viuunt iam non sibi viuunt, sed ei, qui pro ipsis mortuus est.

27. Illud intucere dicit *Clemen. epistola prima ad Iacob. in princip.* quia si periculum peccati timens suscipere refugis Ecclesiæ gubernacula; certus esto quia amplius peccas, quam si populum Dei, velut in fluctibus positum, & periclitantem, cum iuuare possis, subterfugis, tui tantummodo habens considerationem, & non quod in commune omnibus expedit prouidens. Vir ecclesiasticus, refert *Isidorus libro tertio de summo bono, cap. 33.* & crucifigi mundo per mortificationem propriæ carnis debet, & dispensationem Ecclesiastici Ordinis, si ex Dei voluntate prouenerit, nolens quidem, sed humilis, gubernandam suscipiat. Multis intercipit Satanas fraudibus eos, qui sensus, & vitæ vtilitate præstantes, præesse, & prodesse aliis nolunt. Et dum eis regimen animarum imponitur, renunt, consultius arbitran-tes otiosam vitam degere, quam lucris animarum insistere. Quod tamen decepti agunt, per argumentum diaboli fallentis eos per speciem boni, ut dum illos à pastoralis officio retrahit, nequaquam proficiant ij, qui eorum verbis atque exemplis instrui poterant.

28. Vnde ait *Gregorius libro primo Pastoralis, cap. 9.* Virtutibus pollens coactus ad regimen veniat, virtutibus vacuus, nec coactus accedat. Ille si omnino renititur, caueat, ne acceptam pecuniam in sudario ligans de eius occultatione iudicetur, &c. Ille cum regimen appetit, attendat ne per exemplum boni operis Phariseorum more ad ingressum regni tendentibus obstaculum fiat, qui iuxta summi Magistri vocem *Matth. 23.* nec ipsi intrant, nec alios intrare permittunt. Considerandum quoque est, quia cum causam populi electus Præsul suscipit, quasi ad ægrum medicus accedit: Si ergo adhuc in eius opere passionem viuunt, qua præsumptione percussum mederi properat, qui in facie vulnus portat.

SYMMARIUM.

- 1 Episcopus non solum mortifero vitio, sed illius suspitione profusus carere debet.
- 2 Episcopi est non solum turpia vitare, sed virtutis suae praestantia multitudinem erudire.
- 3 Exempla potius quam verba homines malunt.
- 4 Irreprehensibiles esse conuenit, quos praesse necesse est corrigendis.
- 5 Gradus quanto altior est, tanto ruina grauior.
- 6 Ducatum hominum suscipere non debet, qui nescit homines bene viuendo praere.
- 7 Superhumorale in Episcopis quid significet ostenditur.
- 8 Mali non curant respicere meliores.
- 9 Irreprehensibilis ideo requiritur Episcopus, ut virtutes omnes in eo comprehendantur.
- 10 Principes sunt instar lucentium gemmarum.
- 11 Declaratur illud Euangelij Matth. 5. Vos estis sal terrae, &c.
- 12 Agens omne agit sibi simile.
- 13 Manus sordida aliam non lauat.
- 14 Charitas ubi est, ibi & Sanctitas.
- 15 Episcopus debet ad exemplum viuendi pertrahi.
- 16 Exemplar probitatis suae Episcopus praebere debet.
- 17 Episcopalis administrationis finis est populos commissos doctrina, & exemplo ad Deum dirigere.
- 18 Superiorum vita, & exemplum magis quam omne aliud ad pietatem, & Dei cultum assidue instruit.
- 19 Sacerdotalis dignitas cum aliis videatur dignitatibus eminere, ita quisquis ea ornatus est, cunctis se imitandum debet ostendere.
- 20 Apostolus cur in presenti loquatur tantum de Episcopis, & Diaconis, non vero de Sacerdotibus, ostenditur.
- 21 Pastorum bonorum exempla quemadmodum tam potenter ad virtutem nos alliciunt, ita contra malorum longe potentius ad malum trahunt.
- 22 Principes plus corrumpunt exemplo, quam peccato nocent.
- 23 Principis vita censura est ad quam dirigimur, ad quam conuertimur.
- 24 Praelatus peccans tot mortibus dignus est, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittit.
- 25 Pastor cum per abrupta graditur ad praecipitia grex sequitur.
- 26 Pastoribus subesse malis nihil aliud est nisi, ut plebs populanda praedonibus permaneat & inde sumat interitum, unde protectionis debuit habere subsidium.
- 27 Princeps debet esse Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animae.
- 28 Episcopi sunt astra cali, quorum vita inter peccata errores hominum quasi inter noctis tenebras lucent.
- 29 Dixerim an vero digniorem ad pastorale munus eligere teneamus, ostenditur, & numer. trigesimo, & 31. & 32.
- 33 Cardinales an peccato commaculentur, restitutione iungantur, qui non impediunt nominatum, si aliorum digniorem arbitrentur, ostenditur.

OPORTET ENIM

Episcopum irreprehensibilem esse.

GLOS. III.

EPISCOPVS cum omnes curae suae subiectos doctrina, & exemplo expurgare ac perficere debeat, oportet eum non solum mortifero vitio, sed illius etiam suspitione carere, nam, ut ait Gregor. Naz. in apolog. 1. Cuius vita despiciatur fieri vix potest, ut etiam praedicatio non contemnatur; affirmatque non sufficere illi, qui alios ad virtutem erudire parat, ut se ab onni peccati labe purum conseruet, nisi alios longe antecellat virtute; & ibi Elias Cretensis, inquit quod Antistitis est non solum turpia vitare, sed virtutis suae praestantia multitudinem erudire, quia, ut ait Diuus Hieronymus, scribens Oceanus epist. 83.

2 Futurus Pastor Ecclesiae talis eligitur ad cuius comparationem recte grex ceteri nominentur. Et dicit Isid. lib. 3. de summo bono cap. 42. Qui praeficitur ad regimen taliter erga disciplinam subditorum praestare se debet, ut non solum auctoritate, verum etiam humilitate clarescat: sed tamen ita erit in eo virtus humilitatis ne dissoluatur vita subditorum in vitis, atque ita auctoritas aderit potestatis ne per tumorem cordis, seueritas exsistat immoderationis. Summa igitur Episcopaliū virtutum ad vitae integritatem, atque innocentiam est referenda, cum homines malint potius exempla, quam verba, ut inquit Lactant. lib. 3. diuin. inst. quia ut admonet August. ad Pastores tom. 10. Episcopus honeste, & ut Christianum Antistitem deceat, viuat, caueatque ne suo exemplo subditis noceat. Et Abimelech Rex cum ligna cederet, & portaret dicebat suis Iudich 9. quod me vidistis facere, cito facite. Quod & Saluator ipse praecipit Matth. 5. dicens. Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem, vestrum, qui in caelis est. Vnde colligi potest in quantum distare debet Pastor à grege, dum istos homines, & illos plusquam homines, idest, lucem hominum Dominus voluit appellari. Et ita sine crimine eos esse oportet, ut hunc Apost. locum intelligit glossa ordinaria, vel sine notabili defectu, & integra fama, prout interpretatur Nicolaus de Lyra, ut illud possint dicere cum Christo Matth. 11. Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Et Ioan. 13. Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Et illud Apost. 1. ad Corinthios 4. Imitatores mei estote, quemadmodum ego Christi. Nam si Pastor, inquit Gregorius 1. par. Pastoralis capit. secundo, per abrupta graditur, grex profecto ad praecipitia sequetur: aut qua praesumptione percussum mederi properat, qui in facie vulnus portat: ita tunc debet actionem populi actio transcendere Praefulis, quantum distare solet à grege vita Pastoris, qui enim loci sui necessitate exigitur summa dicere, hac eadem necessitate compellitur summa monstrare; ne subditi in exemplo eius, qui praest, quasi in obstaculo itineris offendant: Sacerdo-